

Mottagare
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Datum
2026-08-18

Diarienummer
RS260794

Region Hallands yttrande över slutbetänkandet Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25)

Socialdepartementets diarienummer S2026/00764

Region Hallands sammanfattande bedömning

Region Halland tillstyrker i huvudsak utredningens förslag om en ny inriktning för smittskyddet i Sverige och delar i stort utredningens bedömningar.

Regionen ser positivt på ambitionen att skapa ett mer flexibelt, ändamålsenligt och kunskapsbaserat smittskydd, samt att stärka den nationella samordningen och beredskapen inför framtida smitthändelser och pandemier.

Samtidigt bedömer Region Halland att flera förslag behöver vidareutvecklas och förtydligas för att säkerställa proportionalitet, rättssäkerhet och praktisk genomförbarhet. Detta gäller särskilt ansvarsfördelning, integritetsskydd, implementeringsförutsättningar och finansiering.

Region Halland avstyrker förslaget att smittskyddsläkaren ska vara direkt underställd högsta chefsbefattning under den nämnd där uppdraget är placerat, då detta innebär en otillbörlig inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Yttrande

2. En ny inriktning för smittskyddet

Region Halland tillstyrker utredningens övergripande inriktning. Samtidigt bedöms det finnas behov av att ytterligare konkretisera hur förändringarna ska omsättas i praktiken, särskilt i relation till regionernas ansvar och förutsättningar.

3. En flexiblare ordning för klassificering av sjukdomar

Region Halland ser positivt på ökad flexibilitet i klassificeringen av sjukdomar och möjligheten att utvidga kostnadsfrihet. Detta kan bidra till mer effektiv smittspårning. Det bör dock säkerställas att regionala smittskyddsläkare involveras i den löpande översynen av sjukdomarnas klassificering.

Det är av stor vikt att staten säkerställer full kompensation för de kostnader som uppstår till följd av utökad kostnadsfrihet.

Region Halland bedömer att förslaget om utvidgad anmälningsskyldighet för smittspårningspliktiga sjukdomar har begränsad nytta i praktiken. Smittskyddet involveras redan idag vid behov, och förslaget riskerar främst att öka den administrativa belastningen utan motsvarande effektivitetsvinster.

Vidare finns en risk att fler individer registreras i nationella system utan tydlig smittskyddsnytta. Den restriktiva hållning som hittills gällt bör därför upprätthållas och varje utvidgning bör prövas utifrån proportionalitetsprincipen.

Region Halland vill lyfta att tillgången till information behöver motsvara den som gäller för allmänfarliga sjukdomar, annars riskerar förslagets syfte att motverkas. Smittskyddsläkarens tillgång till information om misstänkt smittade bör inte vara beroende av en sjukdoms klassificering. Ett sådant beroende riskerar att begränsa möjligheterna att omklassificera sjukdomar i framtiden.

Region Halland bedömer att den integritetspåverkan som följer av att 6 kap. 9 § smittskyddslagen även omfattar smittspårningspliktiga sjukdomar uppvägs av de rättssäkerhetsvinster som detta innebär för både smittade och misstänkt smittade. En sådan ordning minskar behovet av att klassificera sjukdomar som allmänfarliga enbart för att säkerställa smittskyddsläkarens tillgång till information vid smittspårning. Om smittskyddsläkarens informationstillgång görs oberoende av sjukdomens klassificering behöver sjukdomar inte heller ges en klassificering som medför möjlighet att tillämpa de ingripande smittskyddsåtgärder som regleras i 4 och 5 kap. smittskyddslagen, när detta inte är motiverat ur smittskyddssynpunkt. Region Halland anser därför att 6 kap. 9 § smittskyddslagen bör göras tillämplig även när smittskyddsläkaren behöver uppgifter om en misstänkt smittad person för att smittspåra en sjukdom som är smittspårningspliktig men inte allmänfarlig.

4. Utredningens överväganden om informationsplikt vid hiv

Region Halland instämmer i utredningens resonemang avseende informationsplikten vid hivinfektion. Informationsplikten bedöms inte vara nödvändig ur ett smittskyddsperspektiv och kan inte fullt ut motiveras av smittskyddsskäl. Vid en samlad avvägning, där även det integritetsintrång som informationsplikten innebär för den enskilde beaktas, framstår den inte som proportionerlig.

Region Halland konstaterar samtidigt att det kan finnas etiska och moraliska argument för att behålla informationsplikten. Dessa bedöms dock inte utgöra tillräcklig grund för en särreglering i lag.

5. Ändamålsenliga rättigheter och skyldigheter för enskilda

Region Halland tillstyrker inriktningen att stärka rättssäkerheten och tydliggöra enskildas rättigheter och skyldigheter.

Region Halland bedömer att det är ändamålsenligt att minska antalet förhållningsregler enligt utredningens förslag. Regionen ser dock utmaningar med att endast ge förhållningsregler till en begränsad grupp patienter som bedöms ha svårt att följa råd. Denna grupp kan också ha svårt att följa förhållningsregler, vilket kan begränsa åtgärdens effekt. Region Halland bedömer även att förslaget kan uppfattas som mindre rättvist och mer stigmatiserande, utan att de smittskyddsvinster som skulle kunna motivera detta har visats.

Förslaget om att frivilliga råd ska kunna omvandlas till förhållningsregler vid bristande följsamhet riskerar att skapa otydlighet, uppfattas som skenbar frivillighet och försämra relationen mellan patient och behandlande läkare. Sammantaget bedöms förslaget varken öka tydligheten för patienten eller underlätta för behandlande läkare.

Regionen bedömer att omfattningen av individualiserade råd behöver tydliggöras för att undvika ökad administrativ belastning. Region Halland bedömer att användningen av förhållningsregler i stället kan begränsas genom att minska antalet allmänfarliga sjukdomar och omklassificera vissa till smittspårningspliktiga, förutsatt att regler om kostnadsfrihet och smittbärarpenning anpassas. Därtill skulle en differentiering inom en och samma sjukdom kunna övervägas, baserat på sjukdomens smittsamhet.

Region Halland vill också uppmärksamma behovet av att tydliggöra hur information om smittrisk ska presenteras i kliniska informationssystem. En enhetlig, strukturerad och säker hantering av sådan information är avgörande för både patientsäkerhet och integritetsskydd

6. Ändamålsenliga uppgifter vid övervakning av sexuellt överförbara sjukdomar

Region Halland tillstyrker förslaget om att avskaffa rikskoder i samband med en översyn av Sminet.

7. Ytterligare stärkt skydd mot omfattande smittspridning

Region Halland tillstyrker utredningens övergripande inriktning att stärka smittskyddet som en del av den civila beredskapen och totalförsvaret, och ser positivt på ökad nationell samordning, förbättrad lägesbild och stärkt försörjningsberedskap. Samtidigt behöver ansvarsfördelning, finansiering och praktisk genomförbarhet tydliggöras. I praktiken är det regionerna som verkställer åtgärder, vilket kräver att mandat och resurser är i balans med statliga beslut.

Region Halland vill framhålla att mindre regioner har särskilda sårbarheter, såsom begränsad specialistkompetens och beroenden av andra regioner. Detta understryker behovet av nationella förstärkningsresurser och fungerande samverkan.

Region Halland välkomnar förslaget om nationellt samordningsansvar för vårdhygien.

Region Halland ställer sig positiv till att ändra benämningen smittskyddsläkare till regional smittskyddsläkare. Regionen avstyrker dock förslaget att smittskyddsläkaren ska vara direkt underställd den högsta chefsbefattningen under den nämnd där uppdraget är placerat, då detta bedöms innebära en otillbörlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Enligt

14 kap. 2 § regeringsformen omfattar självstyrelsen en rätt att bestämma över den egna organisationen. Av 14 kap. 3 § följer att inskränkningar inte får gå utöver vad som är nödvändigt. Kravet på en viss organisatorisk underställning utgör en långtgående detaljreglering av regionernas interna ledningsstruktur. Region Halland bedömer att det inte har visats att en sådan reglering är nödvändig för att säkerställa smittskyddsläkarens oberoende och effektivitet.

Regionen delar uppfattningen att smittskyddsläkaren ska ha ett tydligt mandat och goda förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag, men anser att detta kan uppnås genom mindre ingripande åtgärder än bindande krav på organisatorisk placering. Staten har ett legitimt intresse av att säkerställa en effektiv och enhetlig tillämpning av smittskyddslagstiftningen, men organisationsfrågor bör även fortsättningsvis avgöras av respektive region.

8. Förslagets förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter och barns rättigheter

Region Halland bedömer att barnrättsperspektivet är otillräckligt integrerat i slutbetänkandets förslag. Regionen anser att en systematisk och transparent analys utifrån Barnkonventionens relevanta artiklar bör utgöra en tydligare del av förslagen, samt att genomförandet av smittskyddet behöver konkretiseras med fokus på barnets bästa, barns rätt till delaktighet och åldersanpassad information.

9. En samlad integritetsskyddsanalys av förslagen

Region Halland bedömer att flera av utredningens förslag innebär en utvidgning av behandlingen av känsliga personuppgifter och därmed ökade integritetsintrång. Regionen vill särskilt lyfta vikten av att proportionalitetsprincipen tillämpas konsekvent i förhållande till den faktiska smittskyddsnyttan.

Den föreslagna utvidgningen av anmälnings- och smittspårningsrelaterade skyldigheter riskerar att leda till att fler individer registreras i nationella system utan att motsvarande nytta uppnås i smittskyddsarbetet. Region Halland anser att behovet av sådan registrering bör prövas noggrant för varje sjukdom och att nyttan tydligt ska överstiga det intrång i den personliga integriteten som åtgärden innebär.

Regionen vill även uppmärksamma behovet av vägledning kring hur information om smittrisk ska hanteras i kliniska informationssystem. En ökad informationsdelning måste förenas med tydliga krav på behörighetsstyrning, spårbarhet och en enhetlig nationell praxis för hur sådan information synliggörs, för att minimera risken för oavsiktlig spridning av känsliga personuppgifter.

Vidare bedömer Region Halland att de föreslagna möjligheterna att vidta extraordinära smittskyddsåtgärder innan en sjukdom klassificerats ställer höga krav på rättssäkerhet och transparens. Regionen anser att kriterierna för sådana beslut bör tydliggöras ytterligare och

att det säkerställs att åtgärderna är proportionerliga samt förenade med möjlighet till skyndsam rättslig prövning.

10. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Region Halland bedömer att de föreslagna förändringarna innebär omfattande implementeringsinsatser för regionerna. Detta gäller särskilt införandet av nya arbetssätt kopplat till förhållningsregler, dokumentation, rådgivning och förändrade processer i smittspårningsarbetet. Regionen anser att dessa behov inte fullt ut speglas i utredningens bedömning av genomförandet.

Vidare kräver flera av förslagen anpassningar i IT-system, inklusive journalsystem och nationella rapporteringssystem. Region Halland vill betona att sådana förändringar kräver god framförhållning, nationell samordning och gemensamma specifikationer för att säkerställa en enhetlig och patientsäker tillämpning. Regionen vill också uppmärksamma att övergången till nya bestämmelser, särskilt avseende omprövning av befintliga förhållningsregler, kan innebära ett betydande administrativt arbete. För att undvika ojämlik tillämpning mellan regioner bör det tas fram nationell vägledning och stöd för prioritering och genomförande.

Sammantaget bedömer Region Halland att tidsplanen för ikraftträdandet bör ta större hänsyn till regionernas behov av förberedelser, inklusive utbildningsinsatser, resursförstärkning och teknisk anpassning.

11. Förslagets konsekvenser

Region Halland bedömer att flera av förslagen innebär en ambitionshöjning för de kliniska verksamheterna, vilket medför både implementeringsutmaningar och ökade resursbehov. För att möjliggöra genomförandet krävs tydligt stöd och omfattande utbildningsinsatser, vilket i sin tur innebär ytterligare arbetsinsatser för regionerna.

Region Halland vill särskilt understryka vikten av att finansieringsprincipen tillämpas fullt ut. De föreslagna förändringarna innebär en ambitionshöjning i smittskyddsarbetet som medför både direkta och indirekta kostnader för regionerna, inklusive utbildning, implementering, IT-utveckling och löpande verksamhet. Regionen anser att staten ska säkerställa full kostnadstäckning för nya eller utökade uppgifter.

Hälso- och sjukvårdsutskottet

Mikaela Waltersson
Hälso- och sjukvårdsutskottets ordförande

Emma Pihl
Hälso- och sjukvårdsdirektör